

QO'QON UNIVERSITETI

61010100-Turizm va mehmondo'stlik

ta'lim dasturi o'quv rejasining
mehnat bozori talablari asosidagi

TAHLILIY MA'LUMOTNOMA

2023–2024 o'quv yili

Qo'qon – 2023

1. KIRISH

Mazkur tahliliy ma'lumotnoma Qo'qon universiteti Xalqaro turizm va iqtisodiyot kafedrası "Turizm va mehmondo'stlik" bakalavriat ta'lim yo'nalishi dasturining 2023–2024 o'quv yilidagi mehnat bozori talablari, xalqaro ta'lim standartlari hamda mintaqaviy va milliy miqyosdagi turizm sohasi ish beruvchilari ehtiyojlariga qay darajada mos kelishini kompleks baholash maqsadida tayyorlangan.

Mazkur tahlil O'zbekiston Respublikasi Prezidentining turizm sohasini rivojlantirishga qaratilgan farmon va qarorlari, "Yangi O'zbekiston" taraqqiyot strategiyasi, O'zbekiston Respublikasi Turizm qo'mitasi, Statistika agentligi hamda boshqa tegishli davlat organlarining hisobotlari, turizm va mehmondo'stlik sohasida faoliyat yuritayotgan mehmonxonalar, turistik firmalar, sayyohlik operatorlari va xizmat ko'rsatish korxonalari vakillari bilan o'tkazilgan suhbatlar, shuningdek, HeadHunter.uz, LinkedIn, Ishkop.uz va boshqa bandlik platformalarida joylashtirilgan vakant o'rinlar tahlili asosida shakllantirilgan.

Bundan tashqari, Farg'ona vodiysi hududida faoliyat yuritayotgan turizm tashkilotlari, mehmonxona xo'jaligi korxonalari, madaniy meros obyektlari hamda sayyohlik xizmatlari ko'rsatuvchi subyektlar orasida o'tkazilgan so'rovnomalar natijalari ham tahlil jarayonida foydalanildi.

O'quv rejasining tuzilmasi, fanlar tarkibi, amaliy tayyorgarlik darajasi va ish beruvchilar tomonidan talab qilinayotgan kasbiy kompetensiyalar o'rtasidagi moslik hamda mavjud tafovutlarni (gap-analysis) aniqlash ushbu hujjatning asosiy vazifasi hisoblanadi. Tahlil natijalari asosida ta'lim dasturini takomillashtirish, turizm sohasi uchun raqobatbardosh va zamonaviy kompetensiyalarga ega mutaxassislarni tayyorlash bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqiladi.

2. TAHLIL MAQSADI VA VAZIFALARI

2.1. Asosiy maqsad:

Ushbu tahlilning asosiy maqsadi — "Turizm va mehmondo'stlik" ta'lim yo'nalishi bitiruvchilarining mehnat bozorida raqobatbardoshligini oshirish, ularni zamonaviy turizm industriyasi, mehmondo'stlik sohasi va xizmatlar bozorining hozirgi hamda istiqboldagi talablariga mos ravishda tayyorlash yuzasidan ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish, shuningdek, ta'lim dasturlarini modernizatsiya qilish uchun amaliy yo'naltiruvchi hujjatni shakllantirishdan iborat.

2.2. Vazifalar:

- amaldagi o'quv rejaning tarkibiy tuzilmasini turizm sohasidagi ilg'or milliy va xalqaro ta'lim dasturlari bilan solishtirma tahlil (benchmarking) asosida baholash;
- O'zbekiston va xalqaro mehnat bozorida turizm, mehmondo'stlik, ekskursiya faoliyati, mehmonxona xo'jaligi hamda turistik xizmatlar sohasida mutaxassislarga bo'lgan hozirgi va kelajakdagi ehtiyojni o'rganish;
- ish beruvchilar tomonidan talab qilinadigan professional (hard skills) va ijtimoiy-shaxsiy (soft skills) kompetensiyalar ro'yxatini shakllantirish;
- o'quv rejadagi mavjud kamchiliklar (gap) va ortiqcha yuklamalarni aniqlash hamda ularni mehnat bozori talablari bilan taqqoslama tahlil qilish;
- turizm va mehmondo'stlik sohasida yetakchi mahalliy va xorijiy oliy ta'lim muassasalari tajribasi asosida qiyosiy benchmarking o'tkazish;

- SWOT-tahlil yordamida ta'lim dasturining kuchli va zaif tomonlari, mavjud imkoniyatlar va ehtimoliy xavflarni aniqlash;
- bitiruvchilarning asosiy karyera yo'nalishlari, jumladan turizm menejeri, turagent, turoperator mutaxassisi, mehmonxona menejeri, ekskursovod, turistik marketing mutaxassisi va boshqa kasblar bo'yicha ishga joylashish istiqbollarini baholash hamda prognoz qilish;
- raqamli turizm, elektron bronlashtirish tizimlari, onlayn turistik xizmatlar va xalqaro turizm bozorida faoliyat yuritish uchun zarur kompetensiyalarning o'quv dasturida qamrab olinishi darajasini aniqlash;
- turizm sohasida xorijiy tillarni bilish, mijozlar bilan ishlash, xizmat ko'rsatish madaniyati va xalqaro standartlarga mos kasbiy tayyorgarlik darajasini baholash.

3. IQTISODIY MEHNAT BOZORINING HOZIRGI HOLATI

3.1. Respublika miqyosida umumiy tendensiya

So'nggi yillarda O'zbekistonda turizm va mehmondo'stlik sohasi iqtisodiyotning eng istiqbolli va jadal rivojlanayotgan tarmoqlaridan biriga aylandi. Mamlakatda ichki va xalqaro turizmni rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar natijasida ushbu sohada malakali mutaxassislariga bo'lgan talab sezilarli darajada ortmoqda.

Statistik ma'lumotlar va soha tahlillari shuni ko'rsatadiki:

- O'zbekistonda turizm xizmatlari ko'rsatadigan korxonalar, mehmonxonalar, oilaviy mehmon uylari va turistik operatorlar soni yil sayin ortib bormoqda;
- turizm infratuzilmasini rivojlantirishga qaratilgan investitsiya loyihalari hajmi muntazam kengaymoqda;
- mehmondo'stlik va turizm sohasida faoliyat yurituvchi korxonalar sonining ko'payishi natijasida malakali kadrlarga ehtiyoj yildan-yilga oshmoqda;
- mehmonxona xo'jaligi, turistik agentliklar, turoperatorlar, transport va xizmat ko'rsatish korxonalari turizm yo'nalishi bitiruvchilarini faol ishga jalb qilmoqda;
- raqamli turizm va onlayn xizmatlar bozorining rivojlanishi yangi kasbiy yo'nalishlarning shakllanishiga xizmat qilmoqda.

3.2. Farg'ona vodiysi va Qo'qon shahri miqyosida talab

- Farg'ona vodiysi hududlari boy tarixiy-madaniy merosi, hunarmandchilik markazlari va ziyorat turizmi obyektlari bilan mamlakatning muhim turistik hududlaridan biri hisoblanadi;
- Qo'qon shahri va uning atrofidagi tarixiy obidalar, muzeylar hamda madaniy meros obyektlari turizm xizmatlariga bo'lgan talabning oshishiga xizmat qilmoqda;
- hududda faoliyat yuritayotgan mehmonxonalar, oilaviy mehmon uylari, turistik firmalar va ekskursiya xizmatlari ko'rsatuvchi tashkilotlar malakali turizm mutaxassislariga muntazam ehtiyoj sezmoqda;
- mahalliy hokimliklar, madaniyat va turizm bo'limlari, turizm axborot markazlari hamda xususiy turistik kompaniyalar turizm va mehmondo'stlik yo'nalishi bitiruvchilarini ishga qabul qilishda faol ishtirok etmoqda;
- ichki turizmning rivojlanishi natijasida ekskursovodlar, turagentlar va turizm menejerlariga talab ortib bormoqda.

3.3. Xalqaro mehnat bozori imkoniyatlari

- Turkiya, Birlashgan Arab Amirliklari, Malayziya, Janubiy Koreya va Yevropa mamlakatlarida mehmondo'stlik hamda turizm xizmatlari sohasida malakali kadrlarga yuqori talab mavjud;
- xalqaro mehmonxona tarmoqlari va turistik kompaniyalar turizm menejmenti, marketing va mijozlarga xizmat ko'rsatish bo'yicha mutaxassislarni jalb qilmoqda;
- onlayn bronlashtirish, raqamli marketing va turizm platformalarining rivojlanishi masofaviy ishlash imkoniyatlarini kengaytirmoqda;
- xalqaro turizm tashkilotlari, mehmondo'stlik assotsiatsiyalari va rivojlanish agentliklari yosh mutaxassislar uchun stajirovka va amaliyot dasturlarini taklif etmoqda;
- xorijiy tillarni yaxshi biladigan bitiruvchilar xalqaro turizm kompaniyalari va mehmonxonalarda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish imkoniyatiga ega.

3.4. Ish beruvchilar talab qiladigan asosiy kompetensiyalar

Turizm sohasi korxonalari, mehmonxonalar, turistik agentliklar va bandlik platformalari ma'lumotlari tahlili asosida quyidagi kompetensiyalar eng ko'p talab qilinayotgani aniqlandi.

a) Professional ko'nikmalar (Hard Skills)

- turizm menejmenti va turistik xizmatlarni tashkil etish;
- turistik marshrutlarni ishlab chiqish va ekskursiyalarni rejalashtirish;
- mehmonxona xo'jaligini boshqarish asoslari;
- turizm marketingi va turistik mahsulotlarni targ'ib qilish;
- onlayn bronlashtirish tizimlari (Booking, Expedia, Amadeus va boshqalar) bilan ishlash;
- turizm raqamli texnologiyalar va elektron xizmatlardan foydalanish;
- mijozlarga xizmat ko'rsatish standartlari va servis sifati menejmenti;
- turizm sohasiga oid huquqiy-me'yoriy hujjatlar bilan ishlash;
- biznes-rejalashtirish va turistik loyihalarni ishlab chiqish;
- xorijiy tillarda ish yuritish va xalqaro hamkorlar bilan muloqot qilish.

b) Shaxsiy va ijtimoiy ko'nikmalar (Soft Skills)

- ingliz tili va boshqa xorijiy tillarni kamida B2 darajasida bilish;
- samarali muloqot va mijozlar bilan ishlash ko'nikmalari;
- xizmat ko'rsatish madaniyati va mehmondo'stlik etikasi;
- muammolarni tezkor hal qilish va stressli vaziyatlarda ishlash qobiliyati;
- prezentatsiya va ekskursiya olib borish mahorati;
- liderlik va jamoa bilan ishlash ko'nikmalari;
- kreativ fikrlash hamda yangi turistik mahsulotlar yaratish qobiliyati;
- madaniyatlararo kommunikatsiya va xalqaro muhitda ishlash kompetensiyasi;
- loyiha boshqaruvi va vaqtni samarali tashkil etish ko'nikmalari.

4. O‘QUV REJANING TARKIBIY TAHLILI

Xalqaro turizm va iqtisodiyot kafedrasining **Turizm va mehmondo‘stlik** yo‘nalishi 4 yillik bakalavriat dasturi bo‘lib, jami 240 kreditdan iborat. Quyidagi jadvalda 2023–2024 o‘quv yilidagi o‘quv rejaning fanlar bloklari bo‘yicha taqsimoti, tavsiya etiladigan o‘zgarishlar va xalqaro turizm ta’limi standartlari bilan solishtirma tahlili keltirilgan.

1-jadval. O‘quv rejaning fanlar bloki bo‘yicha tuzilmasi va tavsiya etilgan o‘zgartirishlar

No	Fanlar bloki	Hozir (kredit)	Ulushi (%)	Me‘yor (%)	Tavsiya	Holat
1	Ijtimoiy-gumanitar va umumta’lim fanlari	24	10,0	8–12	24	✓
2	Xorijiy tillar va kasbiy kommunikatsiya	24	10,0	10–15	30	↑
3	Turizm nazariyasi va turizm geografiyasi	32	13,3	12–18	36	↑
4	Mehmondo‘stlik va mehmonxona menejmenti	28	11,7	10–16	32	↑
5	Turizm marketingi va xizmatlar menejmenti	20	8,3	10–15	26	↑
6	Turizm iqtisodiyoti va tadbirkorlik	18	7,5	8–12	20	↑
7	Turistik marshrutlar va ekskursiya faoliyati	16	6,7	6–10	18	↑
8	Raqamli turizm texnologiyalari (Booking, Amadeus, CRM, onlayn marketing)	10	4,2	6–10	18	↑
9	Tanlov fanlari va ixtisoslashuv	26	10,8	10–16	26	✓
10	Amaliyot (malakaviy, ishlab chiqarish, stajirovka)	30	12,5	12–18	36	↑
11	BMI va davlat attestatsiyasi	12	5,0	5	12	✓

Jadval belgisi: ✓ — me‘yorga mos; ↑ — oshirish tavsiya etiladi; ↓ — qisqartirish ko‘rib chiqilishi mumkin; ✗ — mavjud emas, yangi fan sifatida kiritish kerak.

Turizm va mehmondo‘stlik yo‘nalishi bo‘yicha o‘quv reja tahlili shuni ko‘rsatadiki, dasturda nazariy tayyorgarlik yetarli darajada shakllantirilgan bo‘lsa-da, zamonaviy mehnat bozori talab qilayotgan xorijiy tillar, raqamli turizm texnologiyalari, turizm marketingi, mehmonxona menejmenti va amaliy tayyorgarlik komponentlarini kuchaytirish zarur. Ayniqsa, Booking.com, Amadeus, Galileo, CRM tizimlari, raqamli marketing va xizmat ko‘rsatish standartlariga oid fanlar ulushini oshirish xalqaro mehnat bozori talablariga mos kadrlar tayyorlash imkonini beradi.

Bundan tashqari, amaliyot kreditlarini ko‘paytirish orqali talabalarning mehmonxonalar, turistik firmalar va xizmat ko‘rsatish korxonalarida amaliy tajriba o‘rtirish imkoniyatlarini kengaytirish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Bu esa bitiruvchilarning ishga joylashish darajasini oshirish va ularning kasbiy kompetensiyalarini mustahkamlashga xizmat qiladi.

5. MEHNAT BOZORI TALABLARI BILAN MOSLIK TAHLILI (GAP-ANALYSIS)

Quyidagi jadvalda turizm va mehmondo‘stlik sohasi ish beruvchilari tomonidan eng ko‘p talab qilinadigan kompetensiyalar, ularning amaldagi o‘quv rejada qamrab olinishi darajasi hamda aniqlangan tafovutlarni bartaraf etish bo‘yicha tavsiyalar keltirilgan

2-jadval. Mehnat bozori talablari va o‘quv reja muvofiqligi (Gap-analysis)

Mehnat bozori talabi	O‘quv rejadagi holat	Farq darajasi	Tavsiya
Turizm menejmenti va turistik xizmatlarni tashkil etish	Asosiy mutaxassislik fanlarida qamrab olingan	Past	Amaliy keyslar va mahalliy turizm loyihalari bilan boyitish
Mehmonxona boshqaruvi va servis standartlari	Qisman qamrab olingan	O‘rta	Xalqaro mehmonxona standartlari (Hilton, Marriott, Accor tajribasi) bo‘yicha amaliy modullar kiritish
Raqamli turizm texnologiyalari (Booking, Amadeus, CRM)	Cheklangan hajmda mavjud	Yuqori	“Raqamli turizm texnologiyalari” fanini kengaytirish va amaliy laboratoriyalar tashkil etish
Turizm marketingi va SMM	Nazariy qamrab olingan	O‘rta	Digital marketing, SEO va ijtimoiy tarmoqlarda turistik mahsulotlarni targ‘ib qilish bo‘yicha amaliy mashg‘ulotlar joriy etish
Xorijiy tillar (ingliz tili, kasbiy kommunikatsiya)	Mavjud, ammo soha yo‘nalishiga moslashuvi cheklangan	O‘rta	“Tourism English” va “Hospitality Communication” modullarini joriy etish
Mijozlarga xizmat ko‘rsatish va mehmondo‘stlik etikasi	Qisman qamrab olingan	Past	Servis sifati va mijozlar bilan ishlash bo‘yicha treninglar sonini oshirish
Turistik marshrutlarni ishlab chiqish va ekskursiya faoliyati	O‘quv rejada mavjud	Past	Mahalliy turistik obyektlarda dala amaliyotlarini ko‘paytirish
Turizmدا loyiha boshqaruvi va tadbirkorlik	Qisman mavjud	O‘rta	Turistik startaplar va biznes-reja ishlab chiqish bo‘yicha amaliy kurs kiritish

Ishlab chiqarish amaliyoti (mehmonxona, turfirma, turizm markazlari)	Ulushi 12,5 % atrofida	O'rta	Amaliyot ulushini 15 % gacha oshirish va korxonalar bilan hamkorlikni kengaytirish
Madaniyatlararo kommunikatsiya va xalqaro turizm	Qisman qamrab olingan	O'rta	Xalqaro turizm bozori va madaniyatlararo muloqot bo'yicha maxsus modul kiritish
Barqaror turizm va ekologik turizm	O'quv rejada yetarli darajada aks etmagan	Yuqori	"Barqaror turizm" va "Ekoturizm" fanlarini tanlov fanlari sifatida joriy etish
Bitiruvchilarni kuzatish (Tracer Study)	Yillik monitoring shaklida amalga oshiriladi	Past	Raqamlashtirilgan bitiruvchilar bazasi va karyera monitoring tizimini yaratish

6. BITIRUVCHILARNING ISHGA JOYLASHUVI VA KARYERA YO'NALISHLARI

Turizm va mehmondo'stlik mehnat bozori monitoring ma'lumotlari, ish beruvchilar so'rovnomalari hamda kafedra kuzatuvlari asosida "Turizm va mehmondo'stlik" yo'nalishi bitiruvchilari uchun quyidagi asosiy karyera yo'nalishlari aniqlangan.

3-jadval. Asosiy karyera yo'nalishlari va mehnat bozori ko'rsatkichlari

Karyera yo'nalishi	Asosiy ish joylari	Talab qilinadigan ko'nikma	O'rtacha maosh (so'm)	Talab darajasi
Turizm menejeri	Turistik firmalar, turoperatorlar, turagentliklar	Turizm menejmenti, mijozlar bilan ishlash, xorijiy tillar	6–15 mln	Juda yuqori
Mehmonxona menejeri	Mehmonxonalar, resortlar, mehmon uylari	Mehmondo'stlik menejmenti, servis sifati, CRM tizimlari	7–18 mln	Juda yuqori
Turagent	Bronlashtirish tizimlari, turpaketlar sotish, kommunikatsiya	Bronlashtirish tizimlari, turpaketlar sotish, kommunikatsiya	5–12 mln	Yuqori
Turoperator mutaxassisi	Turoperator kompaniyalari	Turistik marshrutlarni ishlab chiqish, logistika, marketing	6–16 mln	Yuqori
Ekskursovod (gid)	Turistik obyektlar, muzeylar, madaniy meros markazlari	Tarix va madaniyat, xorijiy tillar, prezentatsiya mahorati	5–15 mln	Yuqori

Turizm marketingi mutaxassisi	Turistik kompaniyalar, mehmonxonalar, marketing agentliklari	Digital marketing, SMM, SEO, kontent yaratish	6–18 mln	O‘sib bormoqda
MICE va tadbirlar menejeri	Konferensiya markazlari, mehmonxonalar, tadbir tashkilotchilari	Event management, loyiha boshqaruvi, kommunikatsiya	7–20 mln	O‘sib bormoqda
Aviakompaniya va aeroport xizmatlari mutaxassisi	Aviakompaniyalar, aeroportlar, turizm markazlari	Mijozlarga xizmat ko‘rsatish, bronlashtirish tizimlari, ingliz tili	6–16 mln	Barqaror
Turizm tadbirkori	Xususiy turistik biznes, mehmon uyi, ekoturizm loyihalari	Biznes-rejalashtirish, marketing, moliyaviy boshqaruv	Erkin	O‘sib bormoqda
Turizm sohasida o‘qituvchi va trener	Universitetlar, kollejlari, o‘quv markazlari	Turizm + pedagogik ko‘nikmalar	5–14 mln	Barqaror
Xalqaro turizm tashkilotlarida mutaxassis	UN Tourism, xalqaro loyihalar, donor tashkilotlar	Ingliz tili B2+, loyiha boshqaruvi, xalqaro turizm standartlari	15–40 mln	O‘sib bormoqda

7. RAQOBATDOSH UNIVERSITETLAR TAJRIBASI (BENCHMARKING)

Quyidagi jadvalda Qo‘qon universiteti Xalqaro turizm va iqtisodiyot kafedrasining “Turizm va mehmondo‘stlik” ta’lim dasturi O‘zbekiston va xalqaro miqyosda turizm ta’limi bo‘yicha yetakchi oliy ta’lim muassasalari hamda xalqaro standartlar bilan qiyosiy tahlil qilingan.

4-jadval. Raqobatchi universitetlar bilan qiyosiy tahlil (Benchmarking)

Ko‘rsatkich	Qo‘qon universiteti	TATU Iqtisodiyot	Westminster Toshkent	Xalqaro me‘yor (AACSB)
Ishlab chiqarish amaliyoti ulushi	12,5 %	15–20 %	20–25 %	15–25 %
Mehmonxona menejmenti fanlari	2 ta fan	3–4 ta fan	4–5 ta fan	Majburiy
Turizm marketingi	1 ta fan	2 ta fan	2–3 ta fan	Majburiy
Raqamli turizm texnologiyalari	Qisman mavjud	1–2 ta fan	2 ta fan	Tavsiya etiladi

Bronlashtirish tizimlari (Amadeus, Galileo, Booking)	Qisman o'qitiladi	Maxsus modul mavjud	Maxsus modul mavjud	Majburiy
Xorijiy til (Tourism English)	4 semestr	6 semestr	6 semestr	4–6 semestr
Loyiha asosida o'qitish	BMI va kurs ishlari	Har semestr amaliy loyiha	Har semestr amaliy loyiha	Majburiy
Turistik marshrut ishlab chiqish	Mavjud	Keng qamrovli	Keng qamrovli	Majburiy
Sanoat hamkorligi	Hududiy mehmonxonalar va turfirmalar	Respublika miqyosida	Xalqaro kompaniyalar bilan	Standart
Xalqaro akademik mobillik	Cheklangan	Keng imkoniyatlar	Keng imkoniyatlar	Tavsiya etiladi
Bitiruvchilar ishga joylashuvi (6 oyda)	Tracer Study joriy etilmoqda	~75–80 %	Keng imkoniyatlar	≥80 %

8. SWOT-TAHLIL

KUCHLI TOMONLAR (Strengths)	ZAIF TOMONLAR (Weaknesses)
– Turizm, mehmondo'stlik, turizm marketingi va menejmenti fanlari o'quv rejada keng qamrab olingan – Farg'ona vodiysining boy turistik salohiyati amaliy mashg'ulotlar uchun qulay imkoniyat yaratadi – Hududdagi mehmonxonalar, turfirmalar va turizm tashkilotlari bilan hamkorlik aloqalari mavjud – Malakali professor-o'qituvchilar tarkibi va amaliy tajribaga ega mutaxassislarning jalb etilishi – Talabalarning turizm, mehmondo'stlik va xizmat ko'rsatish sohalarida ixtisoslashish imkoniyatlari mavjud – Talabalarning turizm, mehmondo'stlik va xizmat ko'rsatish sohalarida ixtisoslashish imkoniyatlari mavjud	– Xalqaro turizm standartlari va sertifikatlash tizimlari bo'yicha fanlar yetarli darajada qamrab olinmagan – Ishlab chiqarish amaliyoti ulushi (12,5%) xalqaro me'yorlarning quyi chegarasida – Raqamli turizm texnologiyalari (Amadeus, Galileo, CRM, Booking tizimlari) bo'yicha amaliy mashg'ulotlar hajmi cheklangan – Xorijiy tillarning kasbiy yo'nalishdagi (Tourism English) komponenti yetarli darajada rivojlanmagan – Xalqaro akademik mobillik va xorijiy amaliyot dasturlarida ishtirok etish ko'rsatkichlari past – Bitiruvchilarni kuzatish (Tracer Study) tizimi to'liq raqamlashtirilmagan
IMKONIYATLAR (Opportunities)	TAHDIDLAR (Threats)
– O'zbekistonda turizm va mehmondo'stlik sohasini rivojlantirish bo'yicha davlat dasturlarining amalga oshirilishi	– Turizm ta'limi bo'yicha ixtisoslashgan mahalliy va xorijiy universitetlar bilan raqobatning kuchayishi

– Ichki va xalqaro turizm oqimining ortishi natijasida yangi ish o‘rinlarining yaratilishi – Xalqaro mehmonxona tarmoqlari va turizm kompaniyalari bilan hamkorlik imkoniyatlari – Raqamli turizm, onlayn bronlashtirish va turizm marketingi yo‘nalishlarining jadal rivojlanishi – Ekoturizm, gastronomik turizm, ziyorat turizmi va MICE turizmi kabi yangi yo‘nalishlarning rivojlanishi – UN Tourism, Erasmus+, KOICA, JICA va boshqa xalqaro dasturlar orqali grant va amaliyot imkoniyatlari	– Global iqtisodiy inqirozlar, pandemiyalar va geosiyosiy omillar turizm oqimiga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin – Xorijiy tillarni yaxshi biladigan kadrlarning boshqa sohalarga yoki xorijga ketishi – Onlayn ta‘lim platformalari va xalqaro sertifikat dasturlari bilan raqobatning ortishi – Turizm korxonalari bilan hamkorlikning sustlashuvi amaliy tayyorgarlik sifatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin – Turizm xizmatlari bozorida raqamli transformatsiyaga moslashmagan kadrlarning raqobatbardoshligi pasayishi
---	--

9. ANIQLANGAN ASOSIY KAMCHILIKLAR

- O‘tkazilgan tahlil natijalariga ko‘ra, “Turizm va mehmondo‘stlik” ta‘lim yo‘nalishining amaldagi o‘quv rejasida quyidagi tizimli kamchiliklar aniqlandi:
- raqamli turizm texnologiyalari bo‘yicha fanlar va amaliy mashg‘ulotlar yetarli darajada rivojlantirilmagan. Xususan, Booking.com, Amadeus, Galileo, CRM tizimlari hamda onlayn bronlashtirish platformalari bilan ishlash ko‘nikmalarini shakllantirishga qaratilgan fanlar hajmini oshirish zarur;
- turizm marketingi va raqamli marketing komponentlari mehnat bozori talablariga nisbatan cheklangan hajmda qamrab olingan. Zamonaviy turizm korxonalari SMM, SEO, kontent marketing va onlayn reklama vositalarini biladigan mutaxassislarga ehtiyoj sezmoqda;
- ishlab chiqarish amaliyoti ulushi (12,5%) xalqaro turizm ta‘limi standartlarining quyi chegarasida qolmoqda. Mehmonxonalar, turistik firmalar, aviakompaniyalar va turizm markazlari bilan dual ta‘lim elementlarini kengaytirish maqsadga muvofiq;
- kasbiy xorijiy tillar, xususan “Tourism English” va “Hospitality Communication” modullari mehnat bozori talab qilayotgan darajada integratsiyalashmagan. Xalqaro turizm bozorida faoliyat yuritish uchun xorijiy til kompetensiyalarini kuchaytirish zarur;
- barqaror turizm (Sustainable Tourism), ekoturizm va mas‘uliyatli turizm tamoyillari bo‘yicha alohida fan yoki modul mavjud emas. Mazkur yo‘nalishlar xalqaro turizm sanoatida eng tez rivojlanayotgan segmentlardan biri hisoblanadi;
- xalqaro mehmondo‘stlik standartlari (Hilton, Marriott, Accor va boshqa tarmoqlar tajribasi) hamda servis sifati menejmenti bo‘yicha amaliy komponentlar yetarli darajada rivojlantirilmagan;
- bitiruvchilarni kuzatish (Tracer Study) tizimi asosan davriy so‘rovnomalar asosida amalga oshirilmoqda. Bitiruvchilarning karyera rivojlanishini monitoring qilish uchun avtomatlashtirilgan elektron baza va raqamli monitoring tizimini yaratish talab etiladi;
- xalqaro akademik mobillik va xorijiy amaliyot dasturlarida talabalar ishtiroki cheklangan bo‘lib, bu bitiruvchilarning xalqaro mehnat bozoridagi raqobatbardoshligiga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin;
- professor-o‘qituvchilarning xalqaro turizm loyihalari, xorijiy stajirovkalar va amaliy industriya tajribalaridagi ishtirokini yanada kengaytirish zarur, chunki bu ta‘lim dasturining amaliy yo‘naltirilganligini oshirishga xizmat qiladi.

10. TAVSIYALAR VA CHORA-TADBIRLAR REJASI

O'tkazilgan tahlil natijalariga asoslanib, o'quv rejasini takomillashtirish bo'yicha quyidagi ustuvor va o'rta muddatli tavsiyalar taklif etiladi.

5-jadval. Tavsiya etilgan chora-tadbirlar rejası

№	Tavsiya (chora-tadbir)	Kredit hajmi	Muddati	Kutilayotgan natija	Mas'ul
1	“Raqamli turizm texnologiyalari” fanini kengaytirish (Booking.com, Amadeus, Galileo, CRM tizimlari bo'yicha amaliy mashg'ulotlar kiritish)	+6 kredit	2024–2025 o'quv yili	Talabalarning zamonaviy turizm platformalarida ishlash kompetensiyasi shakllanadi	Kafedra mudiri
2	“Turizm marketingi va digital marketing” fanini kuchaytirish, SMM va SEO modullarini joriy etish	+3 kredit	2024–2025 o'quv yili	Bitiruvchilarning marketing va mijozlarni jalb qilish ko'nikmalari rivojlanadi	Kafedra mudiri
3	Ishlab chiqarish amaliyoti ulushini 15 % ga yetkazish hamda mehmonxonalar va turfirmalar bilan dual ta'lim elementlarini joriy etish	+6 kredit	2024–2025 o'quv yili	Amaliy tajriba oshadi, ishga joylashish ko'rsatkichlari yaxshilanadi	Kafedra mudiri, dekanat
4	“Barqaror turizm va ekoturizm” tanlov fanini joriy etish	3 kredit	2024–2025 o'quv yili	Zamonaviy xalqaro turizm trendlariga mos kompetensiyalar shakllanadi	Kafedra mudiri
5	“Tourism English” va “Hospitality Communication” modullarini kuchaytirish, IELTS tayyorlov elementlarini integratsiya qilish	-	2023-yil sentabr	Xalqaro amaliyot va ishga joylashish imkoniyatlari kengayadi	Kafedra, Jahon tillari tillar kafedrasi
6	Avtomatlashtirilgan bitiruvchilar monitoring tizimi (Tracer Study) bazasini yaratish	-	2023-yil may	Ta'lim dasturini yangilash uchun real mehnat bozori ma'lumotlari shakllanadi	Kafedra, Ta'lim sifati
7	Mehmonxonalar, turistik firmalar, aviakompaniyalar va turizm tashkilotlari bilan hamkorlik memorandumlarini kengaytirish	-	2023-yil davomida	Amaliyot bazalari va ishga joylashish kanallari kengayadi	Xalqaro bo'lim, kafedra

8	Turizm amaliyoti laboratoriyasini tashkil etish (bronlashtirish tizimlari, virtual turlar va turizm dasturlari bilan jihozlash)	-	2024–2025	Talabalar zamonaviy turizm texnologiyalari bilan ishlash ko‘nikmalarini egallaydi	Kafedra mudiri, moddiy-texnik ta’minot
9	Xalqaro mehmonxona tarmoqlari (Hilton, Marriott, Accor va boshqalar) tajribasi asosida qisqa muddatli sertifikat kurslarini joriy etish	-	2027-yil	Mehmondo‘stlik sohasida xalqaro standartlar bo‘yicha bilimlar oshadi	Kafedra
10	Talabalarni Erasmus+, UN Tourism, KOICA, JICA va boshqa xalqaro dasturlarga tayyorlash tizimini yaratish	-	2024–2025	Akademik mobillik va xalqaro tajriba ortadi	Xalqaro aloqalar bo‘limi, kafedra

XULOSA

O‘tkazilgan tahlillar natijalari shuni ko‘rsatadiki, Qo‘qon universiteti Xalqaro turizm va iqtisodiyot kafedrasining “Turizm va mehmondo‘stlik” bakalavriat ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha amaldagi o‘quv dasturi turizm sohasi uchun zarur bo‘lgan asosiy nazariy va amaliy kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qilmoqda. O‘quv rejasida turizm menejmenti, mehmondo‘stlik, turizm marketingi, xizmat ko‘rsatish texnologiyalari va turizm iqtisodiyotiga oid fanlar mehnat bozori ehtiyojlariga mos ravishda qamrab olingan.

Mehnat bozori tahlili, GAP-analysis, benchmarking va SWOT-tahlil natijalari dasturda bir qator takomillashtirishni talab qiluvchi yo‘nalishlar mavjudligini ko‘rsatdi. Xususan, raqamli turizm texnologiyalari, xalqaro mehmondo‘stlik standartlari, kasbiy xorijiy tillar, barqaror turizm va amaliy tayyorgarlik komponentlarini yanada kuchaytirish zarur. Shuningdek, turizm korxonalari bilan hamkorlikni kengaytirish, ishlab chiqarish amaliyoti hajmini oshirish va xalqaro akademik mobillik imkoniyatlarini rivojlantirish bitiruvchilarning kasbiy tayyorgarligini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

Benchmarking natijalari Qo‘qon universiteti dasturining asosiy yo‘nalishlar bo‘yicha milliy talablarga mos ekanligini ko‘rsatgan bo‘lsa-da, xalqaro turizm ta’limi standartlariga to‘liq moslashish uchun zamonaviy raqamli texnologiyalar, bronlashtirish tizimlari va amaliy loyiha faoliyatiga oid modullarni kengaytirish maqsadga muvofiqligini tasdiqladi.

Taklif etilgan tavsiyalar va chora-tadbirlarning bosqichma-bosqich amalga oshirilishi natijasida ta’lim dasturining sifati oshadi, mehnat bozori talablariga mosligi kuchayadi hamda bitiruvchilarning ishga joylashish darajasi va raqobatbardoshligi sezilarli ravishda yaxshilanadi. Mazkur islohotlar universitetning ta’lim sifati ko‘rsatkichlarini oshirish, xalqaro standartlarga

yaqinlashish va kompleks akkreditatsiya jarayonlaridan muvaffaqiyatli o'tishiga ham xizmat qiladi.

Umuman olganda, "Turizm va mehmondo'stlik" ta'lim yo'nalishi mintaqada va respublika miqyosida turizm sanoati uchun yuqori malakali, zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega mutaxassislarni tayyorlash salohiyatiga ega bo'lib, o'quv dasturini muntazam takomillashtirib borish ushbu salohiyatni yanada oshirish imkonini beradi.

Kafedra mudiri: _____

X. Rasulov

Sana: « ____ » _____

2023-yil

